

แนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของ ภาคอุตสาหกรรมไทยสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน

ยุทธจักร อุตเจริญ*, ณฐา เสวตนรากุล**, และธานินทร์ ศิลป์จารุ***

Received : July 8, 2020

Revised : September 1, 2020

Accepted: September 25, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรมไทยสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน ดำเนินการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพมีจำนวน 9 คน ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญจากภาครัฐที่เกี่ยวข้องด้านสิ่งแวดล้อม นักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม และผู้บริหารหรือตัวแทนจากบริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหารโครงการที่มีพื้นที่ตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมและนอกเขตนิคมอุตสาหกรรม และมีรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้รับการอนุมัติ จำนวน 500 คน โดยใช้ทั้งสถิติพรรณนา สถิติอ้างอิง และสถิติเชิงตัวแปรพหุ

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรมไทยสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนที่สำคัญด้านกฎหมายคือ การประเมินผลกระทบต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพประชาชน ด้านบริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงานคือ บริษัทที่ปรึกษา ต้องมีประสบการณ์และมีความชำนาญ ด้านทรัพยากรคือ ผู้ชำนาญการสิ่งแวดล้อมในองค์กรมีประสบการณ์ในรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และด้านประชาคมคือ การให้ประชาชนหรือชุมชนที่รับผลกระทบโดยตรงได้รับทราบถึงการแก้ไขข้อมูลในรายงาน สำหรับผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า พื้นที่โครงการขององค์กรที่ตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมและตั้งอยู่นอกเขตนิคมอุตสาหกรรมให้ความสำคัญต่อแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรมไทยสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ตัวแบบจำลองสมการโครงสร้างที่ได้พัฒนาขึ้นประกอบไปด้วย ตัวแปรแฝง 4 ตัว ได้แก่ องค์ประกอบด้านกฎหมาย ด้านบริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงาน ด้านทรัพยากร และด้านประชาคม พบว่า ผ่านตามเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าระดับความน่าจะเป็นของไคสแควร์ เท่ากับ 0.127 ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ เท่ากับ 1.163 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง เท่ากับ 0.972 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน เท่ากับ 0.018

คำสำคัญ: การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม / บริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม / ภาคอุตสาหกรรมไทย / การเติบโตอย่างยั่งยืน / สุขภาพประชาชน

ผู้รับผิดชอบบทความ: ยุทธจักร อุตเจริญ 19 หมู่ 11 ตำบลหนองละลอก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง 21120 อีเมล:

yutthojakr.u@fba.kmutnb.ac.th

* นักศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาวิชาบริหารธุรกิจอุตสาหกรรม คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

*** ศาสตราจารย์ ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

Guidelines for Environmental Impact Assessment of Thailand's Industrial Sector for Sustainable Growth

Yutthajakr Uttajarn*, Natha Sawatenarakul**, and Thanin Silpcharu***

Abstract

This research aimed to study the guidelines for Environmental Impact Assessment (EIA) of Thailand's industrial sector for sustainable growth. Qualitative and quantitative research methods were employed in this study. The qualitative data was derived from an in-depth interview with 9 experts from government offices, academic experts, and EIA consultants. The quantitative data was collected using a questionnaire survey with 500 samples of EIA approved companies. The samples were divided into 2 groups. The first group was the business located in an industrial estate, and the second was outside the industrial estate. The data were analyzed with descriptive statistics, reference statistics, and multiple statistics.

The results found that the guidelines for EIA of Thailand's industrial sector for sustainable growth comprising of law including the assessment should cover public health study, EIA consultant including the consulting company should be experienced and expertise, resources including the business should have environmental specialists who have experience and expertise in environment, and community including the business should inform corrective actions to the related people or communities. The hypothesis testing found that the business located in the industrial estate and the business located outside the industrial estate gave no-different importance to the guidelines for EIA with statistical significance at 0.05.

The analysis of the structural equation model comprised of 4 latent variables including legal, consultant, resources, and community. For the measurement model analysis, the results were over the minimum criteria and consistent with the empirical data with Chi-square probability was 0.127, relative Chi-square was 1.163, goodness of fit index was 0.972, and root mean square error of approximation was 0.018.

Keywords: Environmental Impact Assessment / Consultant of Environmental Impact Assessment / Sustainable growth / Thailand's industrial sector / Public health

Corresponding Author: Yutthajakr Uttajarn 19 moo 11, Nongrarok, Bankai, Rayong, 21120 email: yutthajakr.u@fba.kmutnb.ac.th

Student in D.B.A., Faculty Business Administration, King Mongkut's University of Technology North Bangkok.

** D.B.A., Assistant Professor, Faculty Business Administration, King Mongkut's University of Technology North Bangkok

*** D.B.A., Professor, Faculty of Business Administration, King Mongkut's University of Technology North Bangkok

1. บทนำ

โครงการอุตสาหกรรมที่เข้าข่ายตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ออกตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 จะต้องมีการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้แล้วเสร็จก่อนการขออนุญาตก่อสร้างและดำเนินการ ซึ่งโครงการดังกล่าวต้องปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม (เอสซีจี เคมิคอลส์, 2561) ทั้งนี้การพิจารณาเห็นชอบรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรสิ่งแวดล้อม (สผ.) จะยึดหลักแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงกำหนดให้บริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงานและเจ้าของโครงการต้องรับฟังความคิดเห็นและนำเสนอข้อห่วงกังวลของผู้ที่อาจได้รับผลกระทบจากโครงการไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เพียงพอ รวมถึงการเฝ้าระวังตามหลักวิชาการและหลักธรรมาภิบาล (สยามรัฐออนไลน์, 2563)

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมถือเป็นเครื่องมือและนโยบายการจัดการทรัพยากรที่คำนึงถึงผลกระทบต่อระบบนิเวศรวมทั้งสิ่งแวดล้อม แต่หลาย ๆ โครงการที่ผ่านมาการจัดทำข้อมูลการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมไม่ค่อยจะถูกต้อง ซึ่งอาจเกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (ต่อทอง ทองหล่อ, 2562) รวมไปถึงการไม่ให้ออกาสประชาชนที่ได้รับผลกระทบเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมากนัก จึงทำให้รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการนั้นขาดคุณภาพจนทำให้ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบไม่สามารถให้การยอมรับได้

รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมควบคู่ไปกับการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2559) แต่จากการที่รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการอุตสาหกรรมไม่ได้รับการเห็นชอบจาก สผ. จึงทำให้ไม่สามารถดำเนินโครงการต่อไปได้ ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อภาคอุตสาหกรรมและเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของชาติที่ได้กำหนดไว้ด้วย

วิทยา อินทร์สอน (2562) อธิบายว่า สถานประกอบการ ภาครัฐและชุมชนควรปรับความเข้าใจและทำให้เกิดการยอมรับ เพื่อนำไปสู่ความผาสุกและการพัฒนาอย่างยั่งยืนของอุตสาหกรรมควบคู่กับสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกับแนวคิดของ สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม (2555) ที่กล่าวว่า การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม คือ การร่วมมือและการมีส่วนร่วมระหว่างกิจการกับชุมชนและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากสถานประกอบการหรือจากการดำเนินกิจกรรมของกิจการ จะเป็นการพัฒนาและส่งเสริมความเข้มแข็งตลอดจนฟื้นฟูสังคม วัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่สำคัญของรายงานของคณะกรรมการโลกด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ระบุว่า วิกฤตการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกนี้มีความเชื่อมโยงกันและจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในสังคมโลกในการปรึกษาหารือและตัดสินใจเพื่าก้าวไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกัน (UN WCED, 1987) และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Elkington (1998) ที่เห็นว่าการให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม สังคม และแสดงความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากขึ้นจะทำให้บรรลุเป้าหมายแห่งความสำเร็จของการพัฒนาที่ยั่งยืน

ส่วน Carroll (1991) อธิบายว่า ผู้ประกอบธุรกิจที่มีคุณธรรมและมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ และมีความรับผิดชอบต่อเชิงสาธารณะประโยชน์ จะทำให้เกิดการยอมรับทางสังคมมากขึ้น

เช่นเดียวกับกมลวรรณ จินตรัตน์ (2563) ที่นำเสนอแนวทางการรับมือข้อต่อสังคมว่า การใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมจะทำให้ธุรกิจมีโอกาสเติบโตในอนาคต รวมถึงกัลป์ เอ็นเนอร์จี ดีเวลลอปเม้นท์ (2562) มีความเห็นว่า การพัฒนาธุรกิจขององค์กรต้องควบคู่มาพร้อมกับการพัฒนาสังคมและชุมชน ความรับผิดชอบต่อสังคมไม่ใช่เพียงแค่ความรับผิดชอบต่อพนักงาน ต่อชุมชนในพื้นที่ประกอบการและต่อผู้ถือหุ้น แต่ยังคงครอบคลุมไปถึงการสร้างผลประโยชน์ให้กับชุมชนและสังคมโดยรวม จึงควรมีแนวปฏิบัติและโครงการที่หลากหลายเพื่อเป็นการเสริมสร้างองค์ประกอบสำคัญของสังคมที่ยั่งยืน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาและพัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้างแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรมไทยสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาจากวิจัยนี้จะถูกนำเสนอให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้อง ซึ่งจะลดความขัดแย้ง เกิดความกระจ่าง และเกิดการยอมรับจากประชาชนและชุมชนในพื้นที่มากขึ้น และอาจทำให้โครงการดำเนินกิจการได้ต่อเนื่องจนส่งผลดีต่อภาคอุตสาหกรรมของประเทศให้มีอัตราการเติบโตได้ตามเป้าหมายในแผนยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาลักษณะแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรมไทยสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน

2.2 เพื่อพัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้างแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรมไทยสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 **แบบแผนการวิจัย** การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed method) ประกอบไปด้วย 3 ส่วน เริ่มด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก ตามด้วยการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามที่เกี่ยวกับระดับความสำคัญของแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรมไทยสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน และปิดท้ายด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่มเพื่อยืนยันความถูกต้องของแบบจำลองสมการโครงสร้าง

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 **การวิจัยเชิงคุณภาพ** ด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 ท่าน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญใน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานจากภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 3 ท่าน กลุ่มนักวิชาการที่เกี่ยวข้องในด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 3 ท่าน และกลุ่มผู้บริหารหรือตัวแทนจากบริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จำนวน 3 ท่าน

3.2.2 **การวิจัยเชิงปริมาณ** ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหารโครงการขององค์กรที่มีพื้นที่ตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมและโครงการขององค์กรที่มีพื้นที่ตั้งอยู่นอกเขตนิคมอุตสาหกรรม จำนวน 1,256 แห่งที่มีการทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการที่ได้รับการอนุมัติหรืออนุญาตตาม

ประกาศของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ระหว่างเดือนมกราคม 2558 ถึง ธันวาคม 2562 (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2563) การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้เกณฑ์ของงานวิจัยประเภทการวิเคราะห์องค์ประกอบหรือแบบจำลองสมการโครงสร้าง ซึ่งมีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในระดับดีมากไว้จำนวน 500 ตัวอย่าง (Comrey & Lee, 1992) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi stage sampling) (Babbie, 2010) ประกอบไปด้วยขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (cluster sampling) โดยแบ่งประเภทออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารโครงการขององค์กรที่มีพื้นที่ตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมและผู้บริหารโครงการขององค์กรที่มีพื้นที่ตั้งอยู่นอกเขตนิคมอุตสาหกรรม จากนั้นใช้การสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น ด้วยวิธีการสุ่มแบบโควตา (quota sampling) โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มผู้บริหารโครงการขององค์กรที่รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้รับการเห็นชอบซึ่งมีพื้นที่โครงการตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรม จำนวน 250 ราย และกลุ่มผู้บริหารโครงการขององค์กรที่รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้รับการเห็นชอบซึ่งมีพื้นที่โครงการตั้งอยู่นอกเขตนิคมอุตสาหกรรม จำนวน 250 ราย แล้วจึงทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3.2.3 การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่มเพื่อรับรองตัวแบบ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิคัดเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานหรือสามารถให้ข้อมูลทางด้านอุตสาหกรรมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านมีมติให้การรับรองตัวแบบ

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือในการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ลักษณะแบบมีโครงสร้าง (structured interview) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดแนวทางการสัมภาษณ์ไว้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านกฎหมาย องค์ประกอบด้านบริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงาน องค์ประกอบด้านทรัพยากร และองค์ประกอบด้านประชาคม โดยลักษณะของคำถามมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (open-end questionnaire) จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ต่อไป

3.3.2 การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้วิจัยเป็นแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ซึ่งมีเกณฑ์ในการให้ค่าของน้ำหนักของการประเมินตามวิธีของลิเกิร์ต (Likert) เป็นการให้ค่าน้ำหนักของการประเมินที่แบ่งออกเป็น 5 ระดับ (ธานินทร์, 2563) ผลการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item Objective Congruence; IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 จากนั้นได้วิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือด้วยค่าอำนาจจำแนก (discrimination) เป็นรายข้อ ในส่วนของข้อคำถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) ด้วยการวิเคราะห์ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation; S.D.) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.49-1.39 และข้อคำถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ด้วยการวิเคราะห์ค่า Corrected Item-Total Correlation ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.45-0.73 ส่วนการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่า 0.99 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ทั้งสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติอ้างอิงได้แก่ ค่าไคสแควร์ด้วยวิธีของเพียร์สัน (Pearson Chi-square) ค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (t-test) ค่าสถิติเชิงตัวแปรพหุเพื่อวิเคราะห์โมเดลสมการ

โครงสร้าง และพัฒนาตัวแบบจำลองสมการโครงสร้าง (SEM) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป AMOS มีเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องของแบบจำลอง (Evaluating the Data-Model Fit) ที่นำมาใช้ในการพิจารณา 4 ค่า ได้แก่ (1) ค่าความน่าจะเป็นของไคสแควร์ > 0.05 (2) ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ < 2 (3) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง > 0.90 และ (4) ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน < 0.08

3.3.3 การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่ม (focus group) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบบันทึกการสนทนา จากนั้นรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสนทนามาวิเคราะห์สรุปเป็นข้อมูลเพื่อนำไปใช้ต่อไป

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปขององค์กร พบว่า พื้นที่โครงการขององค์กรตั้งอยู่ในพื้นที่เขตนิคมอุตสาหกรรมและตั้งอยู่นอกพื้นที่เขตนิคมอุตสาหกรรมในจำนวนที่เท่ากัน (ร้อยละ 50.00) ส่วนใหญ่เป็นองค์กรธุรกิจอุตสาหกรรมประเภทที่ 2 การผลิตวัตถุสำเร็จรูป (ร้อยละ 43.20) องค์กรดำเนินการในรูปแบบบริษัทจำกัด (ร้อยละ 68.00) มีระยะเวลาดำเนินกิจการมาจนถึงปัจจุบัน 1-15 ปี (ร้อยละ 60.20) และมีจำนวนบุคลากรในองค์กร 1-500 คน (ร้อยละ 66.40)

4.2 ผลการศึกษาลักษณะแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรมไทยสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน จำแนกตามพื้นที่ตั้งโครงการขององค์กร พบว่า โครงการขององค์กรที่มีพื้นที่ตั้งในเขตนิคมอุตสาหกรรมโดยภาพรวมให้ระดับความสำคัญมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ด้านกฎหมายให้ระดับความสำคัญมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ด้านบริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงานให้ระดับความสำคัญมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ด้านทรัพยากรให้ระดับความสำคัญมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 และด้านประชาคมให้ระดับความสำคัญมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ในขณะที่โครงการขององค์กรที่มีพื้นที่ตั้งอยู่นอกเขตนิคมอุตสาหกรรมโดยภาพรวมพบว่า ให้ระดับความสำคัญมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ด้านกฎหมายให้ระดับความสำคัญมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ด้านบริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงานให้ระดับความสำคัญมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 ด้านทรัพยากรให้ระดับความสำคัญมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 และด้านประชาคมให้ระดับความสำคัญมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24

4.3 ผลการทดสอบความแตกต่างแนวทางการเปรียบเทียบผลกระทบสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรมไทยสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน จำแนกตามพื้นที่ตั้งโครงการขององค์กร

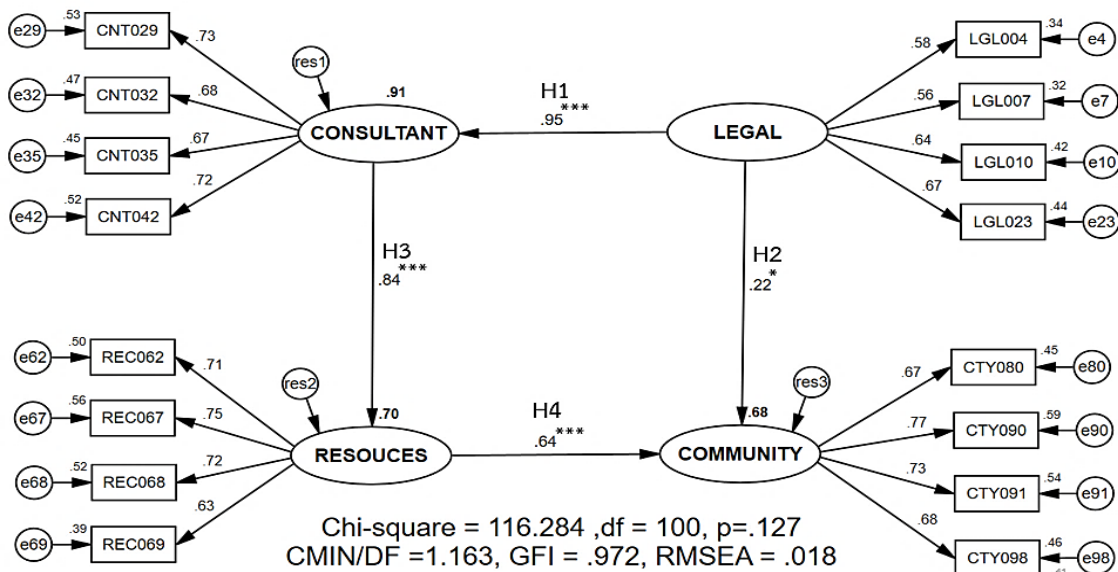
ผู้วิจัยทำการทดสอบความแตกต่างแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรมไทยสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนด้วยค่า Independent-Sample t-Test จำแนกตามพื้นที่ตั้งโครงการขององค์กร พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านกฎหมาย ด้านบริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงาน ด้านทรัพยากร และด้านประชาคม พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4 ผลการศึกษาการพัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้างแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรมไทยสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน

ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแบบจำลองสมการโครงสร้างแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรมไทยสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนประกอบด้วย องค์ประกอบด้านกฎหมาย ด้านบริษัทที่ปรึกษาการ

จัดทำรายงาน ด้านทรัพยากร และด้านประชาคม พบว่า ค่าความน่าจะเป็นของไคสแควร์ เท่ากับ 0.127 มากกว่า 0.05 แสดงว่าตัวแบบนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ (CMIN/DF) เท่ากับ 1.163 มีค่าน้อยกว่า 2 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.972 มีค่ามากกว่า 0.90 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (RMSEA) เท่ากับ 0.018 มีค่าน้อยกว่า 0.080 จนสถิติทั้ง 4 ค่า ผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้น แบบจำลองสมการโครงสร้างแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรมไทยสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนภายหลังปรับปรุงแล้วนั้น จึงมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แบบจำลองสมการโครงสร้างแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรมไทยสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน หลังปรับปรุงตัวแบบ (คะแนนมาตรฐาน)

จากภาพที่ 1 ตัวแบบจำลองสมการโครงสร้างแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรมไทยสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 4 ตัวแปร แบ่งเป็นตัวแปรแฝงภายนอก (exogenous latent variable) จำนวน 1 ตัว ได้แก่ องค์ประกอบด้านกฎหมาย (legal) และตัวแปรแฝงภายใน (endogenous latent variable) จำนวน 3 ตัว ได้แก่ องค์ประกอบด้านบริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงาน (consultant) องค์ประกอบด้านทรัพยากร (resources) และองค์ประกอบด้านประชาคม (community)

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองพบว่า สมมติฐานการวิจัยที่ 1 องค์ประกอบด้านกฎหมายส่งอิทธิพลทางตรงกับองค์ประกอบด้านบริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงาน ค่าน้ำหนัก 0.95 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 สมมติฐานการวิจัยที่ 2 องค์ประกอบด้านกฎหมายส่งอิทธิพลทางตรงกับองค์ประกอบด้านประชาคม ค่าน้ำหนัก 0.22 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สมมติฐานการวิจัยที่ 3 องค์ประกอบด้านบริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงาน

ส่งอิทธิพลทางตรงกับด้านทรัพยากร คำนวณน้ำหนัก 0.84 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และสมมติฐานการวิจัยที่ 4 องค์ประกอบด้านทรัพยากรส่งอิทธิพลทางตรงกับด้านประชาคม คำนวณน้ำหนัก 0.64 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

4.5 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักของตัวแปรแฝงที่มีต่อตัวแปรเชิงสังเกตต่าง ๆ พบดังนี้

องค์ประกอบด้านกฎหมายประกอบด้วย ตัวแปรเชิงสังเกต (observed variable) จำนวน 4 ตัว เรียงตามลำดับของค่าน้ำหนักจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มีการแก้ไขปัญหาย่างทันทีเมื่อเกิดกิจกรรมสร้างผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมกับชุมชน (LGL023) คำนวณน้ำหนัก 0.67 โครงการมีอาคารรวบรวมของเสียเพื่อรอกำจัดตามหลักความปลอดภัย (LGL010) คำนวณน้ำหนัก 0.64 การประเมินผลกระทบต้องระบุวิธีการจัดการมลภาวะจากสิ่งปฏิกูลและวัสดุ (LGL004) คำนวณน้ำหนัก 0.58 และการประเมินผลกระทบต้องรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนก่อนเริ่มโครงการ (LGL007) คำนวณน้ำหนัก 0.56

องค์ประกอบด้านบริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงาน ประกอบด้วย ตัวแปรเชิงสังเกต (observed variable) จำนวน 4 ตัว เรียงตามลำดับของค่าน้ำหนักจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ บริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงานต้องร่วมฟังการพิจารณาจากคณะกรรมการฯ ทุกครั้ง (CNT029) คำนวณน้ำหนัก 0.73 บริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงานต้องมีแผนรองรับและพร้อมแก้ไขปัญหที่เกิดจากข้อมูลการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีความคลาดเคลื่อน (CNT042) คำนวณน้ำหนัก 0.72 บริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงานต้องมีประสบการณ์และมีความชำนาญ (CNT032) คำนวณน้ำหนัก 0.68 และบริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงานต้องมีบุคลากรด้านสิ่งแวดล้อมตามที่รัฐกำหนด (CNT035) คำนวณน้ำหนัก 0.67

องค์ประกอบด้านทรัพยากรประกอบด้วย ตัวแปรเชิงสังเกต (observed variable) จำนวน 4 ตัว เรียงตามลำดับของค่าน้ำหนักจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงทางด้านชีวภาพ เช่น การบุกรุกหรือทำลายป่าไม้ การสูญเสียแหล่งที่อยู่ของสัตว์ป่าหรือสัตว์น้ำต้องแสดงในรายงานอย่างถูกต้อง (REC067) คำนวณน้ำหนัก 0.75 ผู้ชำนาญการสิ่งแวดล้อมในองค์กรต้องมีประสบการณ์ในการทำงานด้านการดูแลและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (REC068) คำนวณน้ำหนัก 0.72 เจ้าหน้าที่ขององค์กรต้องหมั่นตรวจสอบติดตามและให้ความรู้กับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ (REC062) คำนวณน้ำหนัก 0.71 และข้อมูลด้านคุณภาพชีวิตที่แสดงในรายงานต้องมีความถูกต้อง (REC069) คำนวณน้ำหนัก 0.63

องค์ประกอบด้านประชาคม (community) ประกอบด้วย ตัวแปรเชิงสังเกต (observed variable) จำนวน 4 ตัว เรียงตามลำดับของค่าน้ำหนักจากมากไปน้อยได้ดังนี้ การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางลดผลกระทบจากการดำเนินโครงการ (CTY090) คำนวณน้ำหนัก 0.77 การให้ประชาชนรอบโครงการเข้าร่วมเสนอแนะแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง (CTY091) คำนวณน้ำหนัก 0.73 การจัดกิจกรรมตรวจสอบสุขภาพให้กับประชาชนที่อาศัยอยู่รอบโครงการเป็นประจำทุกปี (CTY098) คำนวณน้ำหนัก 0.68 และการให้ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงได้รับทราบถึงการแก้ไขข้อมูลในรายงาน (CTY080) คำนวณน้ำหนัก 0.67

5. อภิปรายผล

5.1 ผลการวิจัยที่เปรียบเทียบลักษณะแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรมไทยสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนในภาพรวมและรายด้านจำแนกตามพื้นที่ตั้งโครงการขององค์กรพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน เป็นการแสดงให้เห็นว่า องค์กรธุรกิจมีความเข้าใจอย่างแท้จริงแล้วว่า การที่จะดำเนินธุรกิจให้ยั่งยืนนั้นจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีจิตสำนึกที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลการศึกษาของวิชัยล้ำสุทธิ (2562) พบว่า ผู้ประกอบการที่ดำเนินกิจการด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมจะมีส่วนที่ทำให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมที่จะมีส่วนช่วยให้สังคมมีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืนต่อไป และเป็นไปตามผลการศึกษาของผลการศึกษาของ ริญญภัทร์ ภูวโรจน์พิบูลและจุฑารัตน์ ชมพันธ์ุ (2018) ที่พบว่า เจ้าของโครงการที่มีการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจนโปร่งใส จะทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจและยอมรับโครงการโดยไม่ก่อให้เกิดการคัดค้านแต่อย่างใด ส่วนผลการศึกษาของ สุกานดา กลิ่นขจร (2561) พบว่า ผู้ประกอบการที่ไม่ตระหนักถึงผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัดไม่สามารถที่จะทำให้เกิดผลการดำเนินงานที่มีความยั่งยืนได้

5.2 แนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรมไทยสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนด้านกฎหมายส่งอิทธิพลทางตรงต่อแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรม ด้านบริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงาน ซึ่งมีค่าน้ำหนักเส้นอิทธิพลสูงสุดที่ 0.95 แสดงให้เห็นข้อมูลเชิงประจักษ์ว่า เจ้าของโครงการและบริษัทที่ปรึกษาจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติตามข้อบังคับที่ได้ระบุไว้ในแต่ละขั้นตอนอย่างครบถ้วน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Wentz (2015) ที่พบว่า พื้นฐานกฎหมายจะส่งผลให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้ดีเพิ่มขึ้น แต่ขณะเดียวกันหากมีการปรับเปลี่ยนกฎหมายหรือกฎระเบียบเป็นผลทำให้ประสิทธิภาพประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพได้เช่นกัน ส่วนผลการศึกษาของ Bilgin (2015) พบว่า การแก้ไขกฎระเบียบในบางข้อจะทำให้ขั้นตอนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสั้นลง ซึ่งผู้ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะทำงานได้ง่ายมาก แต่ขณะเดียวกันหากหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับและนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ละเลยการใช้บทลงโทษการกระทำผิด อาจส่งผลให้ผู้ประกอบการและบริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงานดำเนินการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างไม่ถูกต้องท้ายที่สุดจะขาดการยอมรับจากประชาชนในชุมชนจนไม่สามารถที่จะดำเนินงานได้อย่างยั่งยืน (สุกานดา กลิ่นขจร, 2561)

5.3 แนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรมไทยสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนด้านบริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.33 แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของบริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงานที่มีผลอย่างมากต่อการทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้ประสบความสำเร็จ เพราะผู้จัดทำต้องอาศัยความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Vilailuck (2019) ที่พบว่า การว่าจ้างบริษัทหรือบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องต่าง ๆ จะเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพโดยรวมของธุรกิจเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kågeström (2016) ที่พบว่า บริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงานที่มีความรู้และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมจะทำให้คุณภาพการประเมินสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มที่จะสร้างกลไกการควบคุมและแนวทางการปฏิบัติงานได้ดีขึ้น นอกจากนี้ผลการศึกษาของจุฑามาส ศิริเถียรและเทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ (2019) ก็สรุปว่า บริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงาน

ที่มีความชำนาญและมีความสามารถ จะสร้างกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเมืองพัทยาได้ผลดีกว่ากระบวนการจัดทำแผนที่จัดทำโดยเจ้าหน้าที่เมืองพัทยาเอง

5.4 แนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรมไทยสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนด้านกฎหมายพบว่า การประเมินผลกระทบต้องมีผลการศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพประชาชนแสดงอยู่ในรายงานมีความสำคัญสูงสุด ซึ่งที่ผ่านมาโครงการอุตสาหกรรมทั่วไปที่ไม่เข้าเกณฑ์จะไม่เน้นผลศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชนเนื่องจากการศึกษาผลกระทบต่อสุขภาพของชุมชนจะดำเนินการศึกษากันในเฉพาะโครงการอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ 11 โครงการเท่านั้น (ทริปปิเล เจ คอมมิวนิเคชั่น, 2563) ดังนั้นโครงการอุตสาหกรรมทั่วไปที่มีผลการศึกษาทางสุขภาพอยู่ในรายงานและเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของประชาชนต่อสาธารณะ อาจจะลดผลกระทบในทางลบให้เหลือน้อยที่สุด ซึ่งจะทำให้โครงการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนสามารถพัฒนาต่อไปได้ (ธัชชา รัมมะศักดิ์, 2016) และยังเป็นการแสดงให้เห็นว่าองค์กรมีการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ทำให้ผู้ได้รับผลกระทบเกิดความพึงพอใจและยอมรับองค์กรให้ดำเนินธุรกิจควบคู่ไปกับการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้เช่นกัน (McWilliams, 2015) โครงการพัฒนาใดก็ตามที่เข้ามาตั้งในชุมชนควรบอกให้ได้ว่ามีมลพิษหรือมีผลกระทบต่อสุขภาพของชุมชนเช่นไร ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศิริกัญญา เขาวมัย (2561) ที่พบว่าการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ขาดข้อมูลด้านสุขภาพของประชาชนประกอบในรายงาน จะกลายเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการจัดทำรายงานและทำให้ชุมชนไม่ยอมรับ ซึ่งที่ผ่านมาหากโครงการใดไม่ได้แจ้งถึงผลกระทบต่อสุขภาพจะทำให้สัดส่วนโครงการในพื้นที่ที่ไม่เป็นที่ยอมรับจากชุมชนนั้นเกินร้อยละ 70 (สนธิ ศุภวัฒน์, 2563)

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มาตรา 59 ได้ให้สิทธิแก่ประชาชนที่จะรับรู้ข้อมูลและมีสิทธิแสดงความคิดเห็นก่อนการอนุญาตหรือดำเนินโครงการที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย และคุณภาพชีวิต ดังนั้น การที่สถานประกอบการอุตสาหกรรมแสดงผลการศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพของประชาชน นอกจากจะแสดงถึงการเคารพสิทธิของประชาชนและชุมชนแล้ว ยังเป็นการแสดงถึงการเคารพกฎหมายด้วยเช่นกัน (สุนันทา เลาวัญศิริ, 2563)

5.5 ด้านบริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงานพบว่า บริษัทที่ปรึกษา ต้องมีประสบการณ์และความชำนาญมีความสำคัญสูงสุด ดังผลการศึกษาของ ริญญภัทร์ ภูวโรจน์พิบูลและจุฑารัตน์ ชมพันธุ์ (2018) ที่พบว่าบริษัทที่ปรึกษาที่มีบุคลากรที่เชี่ยวชาญและมีความรู้สามารถในการสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจกับประชาชนให้ได้รับทราบถึงข้อมูลโครงการนั้นได้ตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดโครงการ จะช่วยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วมของโครงการโดยไม่ก่อให้เกิดการคัดค้านหรือเกิดความขัดแย้งกับชุมชนได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Khan, Chaudhary, Ahmad, Saif & Mehmood (2018) ที่พบว่า ผู้ประเมินที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์และมีหลักฐานที่ผ่านการรับรองจะสร้างความมั่นใจให้หน่วยงานและช่วยปรับปรุงผลการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น ซึ่งบางโครงการจำเป็นที่จะต้องให้บริษัทที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์ศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเพื่อลดความเสี่ยงจากการไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชน และเพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่มีมาตรฐานและน่าเชื่อถือ (ไทยรัฐ, 2560)

ด้านทรัพยากรพบว่า ผู้ชำนาญการสิ่งแวดล้อมในองค์กรที่มีประสบการณ์ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีความสำคัญสูงสุด เป็นไปตามผลการศึกษาของ Chanthay & Grünbueh (2015) ที่พบว่า บริษัทที่

ปรึกษาที่ขาดความรู้เฉพาะด้านที่เกี่ยวกับการจัดการมลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ หรือคุณภาพสิ่งแวดล้อม จะทำให้การประเมินสิ่งแวดล้อมไม่เป็นระบบและไม่ได้ข้อมูลตามที่ต้องการ ส่วนผลการศึกษาของ Bradley & Swaddling (2018) ก็พบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่มีความรู้และมีความสามารถในการคาดการณ์ได้ถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง จะสามารถหาวิธีรับมือกับผลกระทบหลักจากปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่ไม่มีข้อมูลได้

ด้านประชาคมพบว่า การให้ประชาชนหรือชุมชนที่รับผลกระทบโดยตรงได้รับทราบถึงการแก้ไขข้อมูลในรายงานมีความสำคัญสูงสุด แม้ว่ากฎหมายจะไม่ได้ระบุโดยตรงถึงการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนและกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในรูปแบบใด วิธีการใด (สุนันทา เลาว์ณศิริ, 2563) แต่หากผู้ประกอบการแสดงความจริงโดยไม่จำเป็นต้องกระทำเพียงแค่นี้ให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยยอมให้ประชาชน หรือชุมชนมีส่วนร่วมขั้นตอนซึ่งเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด อาจจะทำให้โครงการอุตสาหกรรมนั้นได้รับการยอมรับมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rega, & Baldizzone (2015) ที่ผลการศึกษาพบว่า การยินยอมให้สาธารณะมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดผลประโยชน์มากมายจากการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของสาธารณะชนที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลในเชิงบวกต่อการประเมินสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ รวมไปถึงงานวิจัยของ Schroeter, Scheel, Renn, & Schweizer (2016) ที่พบว่า วิธีที่ดีในการรับมือกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีคือการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและแก้ไข หากทำอย่างถูกต้องจะช่วยเพิ่มการยอมรับและความชอบธรรมของกระบวนการเปลี่ยนผ่านก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการตัดสินใจที่ดีและส่งเสริมความรู้มากขึ้น นอกจากนี้งานวิจัยของ Sun, Zhu & Chan (2016) มีผลการศึกษาที่พบว่า การให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลและมีส่วนร่วมในการแก้ไข จะทำให้เกิดความโปร่งใสและมีความน่าเชื่อถือเกิดขึ้น ส่งผลกระทบเชิงบวกที่มีต่อการยอมรับจากประชาชนและช่วยผ่อนคลายความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อมลงได้ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Brombal, Moriggi & Marcomini (2017) ที่ผลการศึกษาพบว่า การเปิดเผยข้อมูลกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับ “โครงการสนามบินปักกิ่งแห่งใหม่” ต่อสาธารณะชนให้มีโอกาสได้รับทราบและมีส่วนร่วมตัดสินใจจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่ทำให้รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้รับการอนุมัติได้อย่างราบรื่น

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย มีดังนี้

6.1.1 ปัญหามลพิษเป็นเรื่องร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชน ผลการศึกษาในรายงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพประชาชนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานประกอบการจะต้องแสดงข้อมูลเหล่านี้ด้วยข้อเท็จจริงให้กับประชาชนได้รับทราบ เพราะการแสดงผลข้อมูลกล่าวอาจทำให้ประชาชนลดความวิตกและความกังวลต่อกิจกรรมโครงการอุตสาหกรรมนั้นได้ และจะนำไปสู่การยอมรับรายงานที่มีการแสดงผลทางสุขภาพของประชาชนจนทำให้เริ่มดำเนินโครงการนั้นได้

6.1.2 การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางลดผลกระทบจากการดำเนินโครงการอุตสาหกรรมมีความสำคัญอย่างมาก ที่ผ่านมามีส่วนใหญ่ว่ายงานถูกพิจารณาให้กลับไปแก้ไขและเมื่อบริษัทที่ปรึกษาแก้ไขแล้วมักจะไม่นำมาชี้แจงให้ประชาชนได้รับทราบอีกครั้ง จึงอาจทำให้เกิดปัญหาตามมาเมื่อ

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม – มิถุนายน 2564

กิจการดำเนินโครงการไปแล้วอาจจะสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อชุมชนอีกครั้ง จนส่งผลกระทบต่อโครงการใหม่ ๆ ที่ประชาชนในชุมชนจะเกิดความหวาดระแวงและไม่อยากให้เริ่มต้นดำเนินโครงการ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หากรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีการให้ประชาชนในชุมชนได้รับทราบทุกขั้นตอน จะทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน จนนำไปสู่การยอมรับของประชาชนในชุมชนให้มีการดำเนินกิจกรรมจากโครงการนั้นให้เกิดขึ้นได้อีกครั้ง

6.1.3 การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมควบคู่ไปกับการดำเนินโครงการของสถานประกอบการอุตสาหกรรมนับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญและมีผลต่อการยอมรับของประชาชนในชุมชนนั้น ถ้าหากว่า สถานประกอบการอุตสาหกรรมแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมโดยกำหนดกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ให้ปรากฏในรายงานมากเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด อาจจะเป็นการแสดงถึงความจริงใจและใส่ใจในการดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรกับสังคมและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งทำให้ประชาชนในชุมชนนั้นอาจยอมรับและเกิดความไว้วางใจในการดำเนินโครงการนั้นเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลจากองค์กรธุรกิจ นักวิชาการ บริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงาน แต่ยังขาดการเก็บข้อมูลจากประชาชนหรือชุมชน หากมีการเก็บข้อมูลจากประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อม อาจจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงสำคัญที่ภาครัฐ องค์กรเอกชน และบริษัทที่ปรึกษาการจัดทำรายงาน จะนำมาใช้ปรับปรุงและออกแบบเครื่องมือสำหรับการประเมินผลกระทบให้เหมาะสมสอดคล้องกับพื้นที่โครงการนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7. เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ จินตรัตน์. (2563). 5 แนวทาง CSR ที่บริษัทต่างๆ จะทำในปี 2020. เผยแพร่เมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2563. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/864973>
- กระทรวงอุตสาหกรรม. (2559). ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579). สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2562. จาก <https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2017/20171207-MinistryofIndustry.pdf>
- กัลป์ เอ็นเนอร์จี ดีเวลลอปเม้นท์, บมจ. (2562). ความรับผิดชอบต่อสังคม. สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2563. จาก <https://www.gulf.co.th/th/sustainability/social-responsibility/>
- จุฑามาส ศิริเกียรติ, และเทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ. (2016). ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจ้างที่ปรึกษาเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเมืองพัทยา (Evaluating the Opinions Regarding Outsourcing Planning Functions of Pattaya City). *Local Administration Journal*, 9(2), 48-57.
- ต่อทอง ทองหล่อ. (2562). EIA คืออะไร. เผยแพร่เมื่อ 10 กันยายน 2562. จาก <https://propholic.com/prop-talk/ทำ-eia-ถึงจะดีแต่ก็มีจุดด้อย/>
- ทริปปิเล เจ คอมมิวนิเคชั่น. (2563). คนไทยส่วนใหญ่ยังเข้าใจผิดเกี่ยวกับการศึกษา EIA/EHIA & SEA ตอนที่ 1. เผยแพร่เมื่อ 20 สิงหาคม 2561. จาก <https://www.ryt9.com/s/prg/2874269>

- ไทยรัฐ. (2560). แฉบริษัทที่ปรึกษาสิ่งแวดล้อมไม่น่าเชื่อถือ. เผยแพร่เมื่อ 18 มีนาคม 2560. จาก <https://www.thairath.co.th/content/888362>
- ธัชชา รัมมะศักดิ์. (2016). แนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย. *Research Journal Phranakhon Rajabhat: Science and Technology*, 11(1), 128-140.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนสามัญปิเศษเนสอาร์แอนด์ดี
- ปริญญาภัทร์ ภูวโรจน์พิบูล, และจุฑาทิธน์ ชมพันธ์ุ. (2018). การประเมินผลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา โครงการก่อสร้างรถไฟทางคู่ ช่วงสุราษฎร์ธานี-ชุมทางหาดใหญ่-สงขลา. ใน รายงานการประชุม Graduate School Conference (Vol. 1, No. 1, หน้า. 863-873).
- วิชัย ลำสุทธิ. (2019). การพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อสร้างสังคมอุดมสุขอย่างยั่งยืน. *Journal of Industrial Business Administration*, 1(2), หน้า. 1-4.
- วิทยา อินทร์สอน. (2562). องค์ประกอบหลักของธรรมาภิบาล. เผยแพร่เมื่อ 1 พฤศจิกายน 2562. จาก <http://www.thailandindustry.com/onlinemag/view2.php?id=1136§ion=30&issues=78>
- ศิริกัญญา เขามัย. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ: กรณีศึกษา โครงการนิคมอุตสาหกรรมระยอง (บ้านค่าย) จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม) คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม สถาบันพัฒนบัณฑิตบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม. (2555). แนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ : บทที่ 10. พิมพ์ครั้งที่ 1 : มิถุนายน 2555. เมจิกเพรส กรุงเทพมหานคร.
- สนธิ คชวัฒน์. (วันที่ 31 พฤษภาคม 2563). คณะกรรมการขับเคลื่อนและติดตามการดำเนินงานตามมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ. สัมภาษณ์.
- สยามรัฐออนไลน์. (2563). “คชก.ททท.” ยังไม่ปล่อยผ่าน EIA คอนโดหุรุ “IMPRESSION EKKAMAI” ต้องเคลียร์ชัดทุกคำถามชุมชน. เผยแพร่เมื่อ 9 กรกฎาคม 2563. จาก <https://siamrath.co.th/n/168467>
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2563). ข้อมูลโครงการที่ได้รับความเห็นชอบตามประกาศ ทส. EIA ระหว่างเดือนมกราคม 2558 ถึง ธันวาคม 2562. เผยแพร่เมื่อ 15 มกราคม 2563. จาก http://eia.onep.go.th/index.php?leftmenu=true&get_tid=7
- สุกานดา กลิ่นขจร. (2561). ผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของธุรกิจอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. นครราชสีมา.
- สุนันทา เลาวณย์ศิริ. (2563). หลักการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2563. จาก [http://www.kpi.msu.ac.th/upload/ag_tor_ref_byval/ag_14_in_1.2.7_13\(2560\).pdf](http://www.kpi.msu.ac.th/upload/ag_tor_ref_byval/ag_14_in_1.2.7_13(2560).pdf)

- เอสซีจี เคมิคอลส์ บจก., (2561). *กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่ควรรู้สำหรับผู้ประกอบธุรกิจ*. สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2561. จาก <http://www.allaroundplastics.com/article/news/1882>
- Babbie, E. (2010). *The practice of social research*. Belmont, CA; : Wadsworth. Cited in Showkat, Nayeem & Parveen, Huma. (2017). Non-Probability and Probability Sampling.
- Bilgin, A. (2015). Analysis of the Environmental Impact Assessment (EIA) Directive and the EIA decision in Turkey. *Environmental Impact Assessment Review*, 53, 40-51.
- Bradley, M., & Swaddling, A. (2018). Addressing environmental impact assessment challenges in Pacific island countries for effective management of deep sea minerals activities. *Marine Policy*, 95, 356-362.
- Brombal, D., Moriggi, A., & Marcomini, A. (2017). Evaluating public participation in Chinese EIA. An integrated Public Participation Index and its application to the case of the New Beijing Airport. *Environmental Impact Assessment Review*, 62, 49-60.
- Carroll, A. B. (1991). The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. *Business Horizons*, 34(4), 39-48.
- Chanthy, S., & Grünbühel, C. M. (2015). Critical challenges to consultants in pursuing quality of Environmental and Social Impact Assessments (ESIA) in Cambodia. *Impact Assessment and Project Appraisal*, 33(3), 226-232.
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). *A First Course in Factor Analysis* (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum. Cited in Lingard, Helen & Rowlinson, Steve. (2006). Sample size in factor analysis: why size matters.
- Elkington, J. (1998). *Cannibals with forks: The triple bottom line of sustainability*. Gabriola Island: New Society Publishers.
- Kågström, M. (2016). Between 'best' and 'good enough': how consultants guide quality in environmental assessment. *Environmental Impact Assessment Review*, 60, 169-175.
- Khan, M., Chaudhary, M. N., Ahmad, S. R., Saif, S., & Mehmood, A. (2018). Challenges to EIA consultants whilst dealing with stakeholders in Punjab, Pakistan. *Environmental Impact Assessment Review*, 73, 201-209.
- McWilliams, A. (2015). *Corporate social responsibility*. Wiley encyclopedia of management, 1-4.
- Rega, C., & Baldizzone, G. (2015). Public participation in Strategic Environmental Assessment: A practitioners' perspective. *Environmental Impact Assessment Review*, 50, 105-115.
- Schroeter, R., Scheel, O., Renn, O., & Schweizer, P. J. (2016). Testing the value of public participation in Germany: Theory, operationalization and a case study on the evaluation of participation. *Energy Research & Social Science*, 13, 116-125.

- Sun, L., Zhu, D., & Chan, E. H. (2016). Public participation impact on environment NIMBY conflict and environmental conflict management: Comparative analysis in Shanghai and Hong Kong. *Land use policy*, 58, 208-217.
- UN WCED. (1987). *Our common future. Report of the World Commission on Environment and Development*. G. H. Brundtland, (Ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Vilailuck, W. (2019). *What is Outsource?*. Retrieved December 4, 2019. from <https://www.microsystems.co.th/outsource-%E0%B8%84%E0%B8%B7%E0%B8%AD/>.
- Wentz, J. (2015). *Assessing the Impacts of Climate Change on the Built Environment under NEPA and State EIA Laws: A Survey of Current Practices and Recommendations for Model Protocols*. Sabin Center for Climate Change Law, Columbia Law School.